

Hanna Skyba
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Accounting and Taxation
Educational and Research Institute of Management, Economics and Business,
Higher education institution «Interregional Academy of Personnel»*

Скиба Г.І.
*к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу
Вищого навчального закладу
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-113>

ACCOUNTING METHOD IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток методів наукового пізнання дійсності, ускладнення внутрішньої структури будь-якої системи, поглиблення внутрішніх і зовнішніх зв'язків окреслюють поліпшення методології наукового дослідження, що створює підґрунтя для більш глибокого пізнання сутності досліджуваних проблем, від яких залежить вирішення поставлених завдань і досягнення намічених результатів.

В економічній літературі та нормативних документах, що стосуються бухгалтерського обліку, використовуються такі поняття, як теорія, методологія, організація, метод, методика, процес, технологія, порядок обліку. Але серед науковців і практиків існує різне розуміння і тлумачення цих економічних термінів, що гальмує розвиток бухгалтерської науки. Тому виникає необхідність розглянути ці поняття, конкретизуючи їх сутність і на цій основі визначити їх ієрархію, що дозволить удосконалити побудову та ведення бухгалтерського обліку.

Методологія має два ключових значення: система методів і прийомів, які використовуються в певній сфері діяльності (науці, політиці, мистецтві тощо); вчення про дану систему (загальна теорія про метод пізнання, теорія в дії).

Методологія науки залежно від контексту може сприйматися в різних значеннях: як вчення про структуру, систематичну організацію, методи і засоби діяльності; як система принципів і методів організації та побудови теоретичної та практичної діяльності, а також вивчення про дану систему; як вчення про організацію діяльності. Наведені визначення однозначно визначають суб'єкт методології бухгалтерського обліку – організацію облікової діяльності підприємства. На підтвердження процитуємо Г.Г. Кірейцева: «Методологію бухгалтерського обліку часто ототожнюють з вченням про його метод, але наукова інтерпретація цієї категорії інша. В науковому розумінні її слід розглядати як структуру, логіку організації. Як методи вимірювання, що ґрунтуються на положенні методології економічної науки, і засоби облікової діяльності в їх взаємодії» [1].

Метод або метода (від грец. Μέθοδος – «шлях крізь») – систематизований набір кроків, які необхідно зробити, щоб виконати конкретне завдання або досягти конкретної мети; концепція ідентична алгоритму дій і технологічному процесу. Наразі під методом слід розуміти своєрідний спосіб або систему способів, що

застосовуються до будь-якої наукової та практичної діяльності. Жоден спосіб не є завершеним і завжди реалізується в комплексі, проте саме за ознаками окремого способу методи виділяють і систематизують. Незабаром алгоритм може відрізнятись на одному конкретному етапі індивідуальними особливостями дії, інструменту або технологічними особливостями процесу; це призводить до значної різноманітності методів, які можна звести до головних або навіть базових.

Методи бухгалтерського обліку поділяються на загальнонаукові, що використовуються в різних науках, і специфічні, притаманні лише бухгалтерській науці.

Для дослідження сутності та властивостей предмета та об'єктів бухгалтерського обліку застосовуються такі загальнонаукові методи: діалектичний, історичний, системний, метод індукції та дедукції. Так само, посилаючись на економічні категорії, а також закони економічної теорії, на позиції філософії, бухгалтерський облік має власні методи дослідження, які зумовлені сутністю його предмета, вимогами, принципами і функціями.

Метод бухгалтерського обліку являє собою систему способів або прийомів, з допомогою яких об'єкти обліку відображаються та узагальнюються у грошовому виразі за економічно однорідними ознаками з ціллю контролю за дотриманням вимог законодавства, ефективним використанням виробничих ресурсів, забезпечення збереження майна та досягнення найбільшої ефективності господарської діяльності підприємства.

Враховуючи, що бухгалтерський облік є діяльністю з послідовним процесом переробки даних в інформацію, залежно від методів формування інформаційного потоку використовуються різні етапи:

1 етап – хронологічний і постійний у часі систематичний моніторинг об'єктів обліку – шляхом документального оформлення та інвентаризації;

2 етап – вимірювання вартості господарських засобів та джерел їх утворення, господарських процесів і їх результатів – шляхом оцінки та перерахунку в єдиний грошовий вимірник;

3 етап – реєстрація і класифікація облікових даних про зміни об'єктів обліку з ціллю систематизації їх за видами, шляхом подвійного відображення на рахунках бухгалтерського обліку;

4 етап – узагальнення інформації з метою складання балансу та звітності.

Таким чином, усі вище перелічені елементи методу бухгалтерського обліку за етапами облікової діяльності об'єднано у чотири пари:

- інвентаризація і документація;
- калькуляція і оцінка;
- подвійний запис і рахунки;
- звітність та бухгалтерський баланс.

Методичні прийоми бухгалтерського обліку взаємопов'язані, один одного доповнюють і разом утворюють єдине ціле – метод бухгалтерського обліку.

Отже, метод – це способи і прийоми досягнення певних цілей, а методологія – це система обраних способів і прийомів, упорядкованих і взаємодіючих між собою в часі і просторі.

Розглянувши сутність методології наукового пізнання, пропонуємо наступну дефініцію методології бухгалтерського обліку – це дослідження системи обліку з допомогою сукупності засобів і методів, встановлення способів і принципів здійснення побудови практичної та теоретичної діяльності, встановлюючи внутрішню впорядкованість деяких складових облікової системи, узгоджених та упорядкованих між собою у часі, а також просторі.

Таким чином, нами розглянуто сутність методології бухгалтерського обліку з позицій наукового дослідження та пізнання, визначення структурних елементів

методології бухгалтерського обліку з встановленням їх внутрішньої впорядкованості та узгодженості, виділення етапів у процесі навчання бухгалтерського обліку з визначенням основних завдань, що вирішуються на емпіричному та теоретичному етапах дослідження. Також виділивши загальнонаукові та специфічні методи та способи дослідження економічних явищ і процесів, які використовуються на окремих етапах наукового пізнання, можна зробити висновок, що вдосконалення методології бухгалтерського обліку дозволить раціонально здійснювати організацію системи бухгалтерського обліку для потреб управління суб'єктами господарювання в різних сферах і галузях, що забезпечить раціоналізацію технології обліково-контрольних процесів та аналізу, скорочення їх циклів, підвищення якості інформації, забезпечення ефективного використання результатів інформації, раціональну організацію праці та постійне вдосконалення, що може бути предметом подальших досліджень.

Література:

1. Кирейцев Г.Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета. Житомир : ЖГТУ, 2007. 68 с.